

Burgerschap

Bûtensprong

Boazum

Maart 2026

AANLEIDING

Om goed mee te kunnen doen in de maatschappij is het ontwikkelen van burgerschapsvaardigheden belangrijk. Sinds 1 augustus 2021 is de wet ter verduidelijking van het burgerschapsonderwijs in werking getreden. En sinds 1 januari 2022 zijn de basisvaardigheden onderdeel van het toezicht en is het burgerschapsonderwijs aangemerkt als speerpunt vanuit de Inspectie.

De Inspectie van het Onderwijs heeft naar aanleiding van het bestuursbezoek KyK op (datum?) het volgende op het gebied van burgerschap aangegeven:

'Het bestuur draagt in onvoldoende mate zorg voor het onderwijs, monitoring en de evaluatie van burgerschap en sociale cohesie'. Hierbij hebben we als KyK de volgende opdracht gekregen: "Het bestuur zorgt ervoor dat binnen een jaar na vaststelling van dit rapport wordt voldaan aan de wettelijke vereisten rondom het aanbod burgerschap."

Voor de scholen van KyK is het dus belangrijk om het burgerschapsonderwijs verder te ontwikkelen en gemeenschappelijke taal te gebruiken. Hiervoor is een stappenplan gemaakt met daarin welke stappen er op stichtingsniveau gezet zullen worden en welke stappen de scholen dienen te nemen.

De ene school zal hierin verder zijn dan de andere school. Dat geeft de kans om van elkaars expertise en ervaring gebruik te maken; Kreft in Kollektief.

INHOUDSOPGAVE

aanleiding	1
inhoudsopgave	2
visie-ontwikkeling	2
WETTEKST	3
POPULATIE	3
visie op Burgerschap	4
VISIE KYK	5
VISIE BURGERSCHAP(ONDERWIJS) BÛTENSPRONG	5
aanbod	6
VAST METHODISCH AANBOD	6
NIET METHODISCH AANBOD - ACTIVITEITEN	8
GEÏNTEGREERD AANBOD	8
doelen burgerschapsonderwijs	9
VOLGEN VAN DE LEERDOELEN	9
Kwaliteitszorg	10
WMK - QUICKSCAN	10
PROFESSIONALISERING	11

VISIE-ONTWIKKELING

De visie beschrijft wat wij verstaan onder 'goed samen leven' en de wijze waarop het onderwijs daaraan wil bijdragen. De mens- en maatschappijvisie hangt nauw samen met onze identiteit. Vooral door ons pedagogisch handelen op onze school maken we de identiteit en kernwaarden van de school zichtbaar.

Bij het vormen van de visie hebben we naast onze identiteit en kernwaarden gekeken naar:

- Wettekst; de basiswaarden van de democratische rechtsstaat (met de Nederlandse grondwet en mensenrechten zoals vastgelegd in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens) voor ons een belangrijk uitgangspunt.
- Populatie; wat kenmerkt onze populatie. Wat krijgen kinderen vanuit de omgeving mee. Waar liggen de vraagstukken en risico's in deze omgeving als het gaat om Burgerschapsonderwijs.

WETTEKST

- **Wettelijke opdracht burgerschap**
- Artikel 8, derde lid en lid 3a, van de Wet op het primair onderwijs (WPO) is per 1 augustus 2021:
 - 3. Het onderwijs bevordert actief burgerschap en sociale cohesie op doelgerichte en samenhangende wijze, waarbij het onderwijs zich in ieder geval herkenbaar richt op:
 - a) Het bijbrengen van respect voor en kennis van basiswaarden van de democratische rechtsstaat, zoals verankerd in de Grondwet, en de universeel geldende fundamentele rechten en vrijheden van de mens, en het handelen naar deze basiswaarden op school;
 - b) het ontwikkelen van de sociale en maatschappelijke competenties die de leerling in staat stellen deel uit te maken van en bij te dragen aan de pluriforme democratische samenleving; en
 - c) het bijbrengen van kennis over en respect voor verschillen in godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, afkomst, geslacht, handicap of seksuele gerichtheid alsmede de waarde dat gelijke gevallen gelijk behandeld worden.
 - 3a. Het bevoegd gezag draagt zorg voor een schoolcultuur die in overeenstemming is met de waarden, bedoeld in het derde lid, onderdeel a, creëert een omgeving waarin leerlingen worden gestimuleerd actief te oefenen met de omgang met en het handelen naar deze waarden en draagt voorts zorg voor een omgeving waarin leerlingen en personeel zich veilig en geaccepteerd weten, ongeacht de in het derde lid, onder c, genoemde verschillen.

POPULATIE

De leerlingen komen uit het dorp Boazum en kleine dorpen om Boazum heen. De school staat in een plattelandsomgeving en de kinderen groeien in diezelfde omgeving op. In de dorpen zijn verschillende verenigingen voor zowel kinderen als volwassenen. Vooral op sportief gebied is er in de omgeving wel het nodige te kiezen. Voor de meeste kinderen is

ook Sneek goed te bereiken, dat maakt de keus om voor een bepaalde hobby/ sport te kiezen meer dan voldoende.

In de dorpen worden activiteiten georganiseerd en we merken dat kinderen daar meestal bij betrokken zijn. Leefbaarheid is een vraagstuk welke in de dorpen leeft. In Boazum staat een school met bestaansrecht, nadat deze is gefuseerd met buurdorp Wiuwert.

Kansen die we zien in populatie zijn:

- Betrokkenheid naar elkaar toe, Mienskip. Kinderen leren van huis uit dingen samen te doen in een dorp. Activiteiten organiseren, vrijwilligerswerk, belang van verenigingsleven.
- Groene omgeving; Kinderen leven in de natuur, weten er in vergelijking met kinderen in een minder groene omgeving veel vanaf. Ze kennen, ervaren en zien de gevolgen van bijv. milieuvervuiling. Weten hoe de landbouw werkt en welke dieren er leven.
- In dorpen is er vaak meer contact tussen verschillende leeftijdsgroepen. Dit kan bijdragen aan respect, zorg voor elkaar en begrip voor verschillende rollen in de samenleving.
- De overzichtelijke en veilige omgeving maakt het voor kinderen makkelijker om samenwerken, conflicten oplossen en verantwoordelijkheid nemen te oefenen.

Risico's die we opmerken zijn;

- Weinig aanraking met andere culturen. De omgeving waar kinderen opgroeien is erg "wit". Kinderen zien weinig tot geen mensen met andere huidskleur, ander geloof of andere tradities. Wat dat betreft is de omgeving waarin kinderen opgroeien redelijk cultuurarm.
- Kinderen groeien vooral op met mensen die op elkaar lijken (cultureel, sociaal-economisch, religieus). Hierdoor krijgen ze minder kansen om verschillende perspectieven te leren kennen en te oefenen met omgaan met verschillen.

VISIE OP BURGERSCHAP

Als KyK willen wij dat onze scholen democratische oefenplaatsen zijn. Hier ontmoeten

In deze paragraaf omschrijven we de visie van zowel KyK als de school. De visie van KyK is een algemenere omschrijving. De visie van de school overlap de bestuurlijke visie maar is meer specifiek gericht op de kernwaarden en populatie van de school.

VISIE KYK

onze leerlingen elkaar en leren in dialoog met elkaar open en nieuwsgierig te luisteren, samen met respect voor verschillen. Hierbij hebben we oog voor gelijkwaardigheid, veiligheid, vrijheid en het belang van duurzaamheid (zorgen voor jezelf, de ander en de aarde).

VISIE BURGERSCHAP(ONDERWIJS) BÛTENSPRONG

Ons burgerschapsonderwijs heeft als doel leerlingen te begeleiden tot betrokken, kritische en zelfstandige wereldburgers die actief deelnemen aan de samenleving. Wij leren leerlingen respectvol en zorgzaam om te gaan met anderen, hun leefomgeving en de natuur. Vanuit het gevoel van *mienskip* – samen verantwoordelijkheid dragen voor elkaar en de gemeenschap – stimuleren wij betrokkenheid, behulpzaamheid en verantwoordelijkheid voor een duurzame en leefbare omgeving.

Leerlingen worden aangemoedigd om kritisch te denken en een eigen mening te vormen. Verschillende perspectieven kunnen nieuwsgierigheid oproepen en bijdragen aan begrip. Daarbij leren leerlingen dat deze uitwisseling plaatsvindt binnen de waarden en grenzen van de democratische rechtsstaat in Nederland.

Burgerschap binnen 'Bûtensprong' wordt niet enkel gezien als een vak apart, maar is verweven door het hele aanbod van onze school en wordt uitgedragen binnen en buiten het klaslokaal. We willen de leerlingen in een veilige omgeving laten oefenen om zo later bij te kunnen dragen aan een democratische samenleving waarin we de tijd nemen voor elkaar, maar ook voor onszelf. Oprechte belangstelling en aandacht hebben voor de mensen en de natuur om ons heen, een samenleving waarin we verschillen als een verrijking zien en waar we ook zeker onze eigen grenzen mogen en kunnen bewaken.

Waar het kan willen we een afspiegeling zijn van de samenleving en willen we dus ook in de praktijk de kinderen laten zien en laten ervaren wat democratie, het bewaken van je eigen grenzen enz. inhoudt.

Als school vinden we dat we hierin een voorbeeldfunctie hebben. Burgerschap hangt voor ons daarom nauw samen met het pedagogisch handelen binnen de school. Ons pedagogisch handelen richt zich op:

- Opgroeien tot een evenwichtig burger functionerend in een democratische samenleving (burgerschap)
- Voldoen aan eisen die aan hen gesteld worden m.b.t. kwalificatie (zelfvertrouwen)
- Zichzelf leren kennen en (mede) hun toekomst kunnen ontwerpen (zelfbewustzijn)
- De ander leren kennen, nieuwsgierig zijn naar de ander, je wereld vergroten (verschillende maatschappelijke niveaus)
- Bewust de omgeving betrekken bij ons onderwijs en besluitvorming, uitleg geven en verschillende gezichtspunten pakken. (belangstelling en zorg voor elkaar en de omgeving waarin we leven)

AANBOD

Het aanbod op onze school verdelen we in drie onderdelen:

- Vast aanbod
- Activiteiten
- Geïntegreerd aanbod

VAST METHODISCH AANBOD

Als school gebruiken we een aantal vaste methoden en middelen om tot het behalen van de leerdoelen te komen. We benadrukken hierbij wel dat we burgerschap vooral als een geïntegreerd onderdeel van ons onderwijs zien.

- Kwink
Sociaal-emotioneel leren en burgerschap zijn niet los van elkaar te zien. Daarover zegt Curriculum.nu: 'Leerlingen ontwikkelen de competenties die hen in staat stellen om actief mee te doen aan (school)gemeenschap en samenleving.' En: 'Ook identiteitsontwikkeling en het gericht reflecteren op identiteiten is essentieel voor burgerschap. Om betekenis te geven aan

de wereld om hen heen en aan hun eigen rol daarin, moeten leerlingen zich bewust worden van wie ze zijn of willen worden en hoe ze zich tot een ander verhouden. Voor burgerschap is het ook belangrijk dat leerlingen kennis hebben van en inzicht krijgen in onze pluriforme samenleving en de werking en waarden van onze democratische rechtsstaat.'

In deze beschrijvingen komen de vijf bewezen SEL-competenties terug waarop Kwink voor sociaal-emotioneel leren gebaseerd is: Besef van jezelf, Zelfmanagement, Besef van de ander, Relaties hanteren en Keuzes maken.

- Wereldoriëntatie Alles-in-één

Tijdens de lessen van wereldoriëntatie worden o.a. onderwerpen behandeld die zich richten op democratie en staatsinrichting. Daarnaast geven we middels de wereld oriënterende methodevakken aandacht aan het onderdeel 'omgeving' uit de leerdoelen. Ook wordt bij wereldoriëntatie in thematisch onderwijs structureel aandacht gegeven aan verschillende culturen en geloven in Nederland, maar ook in andere delen van de wereld.

- HVO/ GVO

De kinderen van de bovenbouw krijgen wekelijks HVO van een vakleerkracht. HVO richt zich voornamelijk op twee hoofdoelen die nauw verwant zijn met Burgerschap.

Sociale levenskunst: kinderen leren omgaan met zichzelf (emoties, waarden, zorgen) en met hun medemensen: familie, vriendjes en vriendinnetjes, klasgenootjes.

Sociaal en ecologisch burgerschap: kinderen leren omgaan met het grotere geheel van de samenleving en de (natuurlijke) wereld om zich heen.

In de lagere groepen wordt GVO gegeven, deze richt zich op de godsdienstige aspecten van onze samenleving.

- Leerlingvergadering

De school heeft minimaal twee keer per week een leerlingvergadering in de klas middels het verbeterbord. Een verbeterbord is een werkvorm om als school samen met leerlingen te kijken hoe dingen beter kunnen. Leerlingen ervaren een stukje democratie, leren te discussiëren en een grotere groep leerlingen met verschillende meningen te vertegenwoordigen.

- Gouden en Zilveren weken

Bij de start van het schooljaar en na de Kerstvakantie krijgt de groepsvorming extra aandacht. We zien hierin een duidelijke samenhang met Burgerschap. Hoe gaan we met elkaar om, zodat de omgeving voor iedereen veilig en plezierig voelt. We nemen deze weken als groep veel besluiten en stellen afspraken met elkaar op. Iedereen mag zijn mening geven.

- Kringgesprek

Minimaal één keer per week is er in de groep een kringgesprek. Dit kringgesprek raakt het onderwerp Burgerschap.

- Leerlingenraad?

- Leerlingarend?

NIET METHODISCH AANBOD - ACTIVITEITEN

Naast het aanbod uit vaste methodes en vakleerkrachten besteden we daarnaast ook op projectmatige wijze aandacht aan Burgerschap.

- Jeugdjournaal

Bij het kijken van het jeugdjournaal is natuurlijk aandacht voor de leerdoelen 'omgeving', daarnaast wordt het op onze school ook ingezet om sociaal en maatschappelijke competenties te ontwikkelen. Mening en informatie ordenen en bespreken, over onderwerpen discussiëren met daarbij de algemene normen en waarden van een democratische samenleving te respecteren.

- Feestdagen

- o Pasen
- o Suikerfeest
- o Kerst
- o Prinsjesdag
- o Koningsdag
- o 4/5 mei

We vinden het belangrijk dat de kinderen de achtergrond van deze feestdagen meekrijgen. Suikerfeest is niet iets waar in Boazum veel aandacht voor is, maar in de grotere wereld waar we onderdeel van zijn wel. Om elkaar te kunnen begrijpen is het belangrijk om met deze tradities kennis te maken. Ook Kerst betekent voor de één wat anders dan voor de anderen. Het gesprek en begrip daarover vinden we belangrijk, zo kun je rekening met elkaar houden. Andere dagen zoals Koningsdag, Prinsjesdag en 4/5 mei zijn voor ons belangrijk omdat deze dagen termen als democratie, rechtstaat en grondwet extra onder de aandacht komen.

- Dorps activiteiten en omgeving

We vinden het belangrijk dat kinderen ook buiten school kunnen oefenen aan de vaardigheden rond burgerschap. Daarnaast ervaren ze zo ook de maatschappelijke verantwoordelijkheden die bij een samenleving horen. Als school streven we er daarom naar om betrokken te zijn bij het dorp en de georganiseerde activiteiten. Andersom betreft de school ook het dorp bij de activiteiten van school. Zo zoeken we de verbanden; we leren elkaar kennen en leerlingen beseffen dat een ouder onbekend iemand een andere omgang vraagt dan een vriendje, vader of moeder.

GEÏNTEGREERD AANBOD

Burgerschap visualiseren

Tijdens onze taallessen, wereldoriëntatie en bijv. begrijpend lezen komen vaak onderwerpen aan de orde die alles of deels te maken hebben met Burgerschap. Om

leerlingen bewust te maken dat Burgerschap en burgerschapsonderwijs onderdeel is van wat we in de praktijk doen, markeren we deze lessen.

Op het planbord worden deze lessen gemarkeerd met een magneetje van een wereldbol, zodat het ook visueel inzichtelijk is. Bovendien kunnen we zo zonder het iedere keer letterlijk te benoemen het bewustzijn van kinderen wel aanspreken.

Leerlingenraad

De school werkt toe naar het werken met een leerlingenraad. Kinderen stellen zelf democratisch een leerlingenraad samen. De leerlingenraad is spreekbuis namens alle leerlingen en overlegt onderling en het met het team van de school.

Schoolbox

In de school hangen drie brievenbussen:

- Klacht en kritiek
- Compliment en felicitatie
- Voorstellen en vragen

Kinderen mogen hier berichten in doen om zo mee te denken en te praten over de school. Of maatschappelijke zaken aan de orde te stellen. De directeur van de school en leerlingenraad overleggen eens in de maand en pakken de ingestuurde berichten op. Wel wordt er wekelijks in de bussen gekeken om evt. urgente zaken (denk aan pesten of andere onveilige situaties) direct op te kunnen pakken.

Zolang de leerlingenraad nog niet in werking is, zal de directeur van de school dit stuk oppakken. Leerlingen mogen altijd een terugkoppeling verwachten.

DOELEN BURGERSCHAPSONDERWIJS

Bij 'Bûtensprong' maken we gebruik van de leerdoelen beschreven door SLO.

De doelen van SLO worden in drie groepen verdeeld, de inspectie ziet deze graag per 1/2- 3/4- 5/6- 7/8. Butensprong werkt voor nu in 4 groepen. Om onze populatie tegemoet te komen hebben we naast de SLO doelen een aantal groep specifieke doelen.

Voor een overzicht van de doelen verwijzen we naar de bijlage 1 van dit document.

VOLGEN VAN DE LEERDOELEN

De SLO doelen zijn onderverdeeld in 4 thema's:

- Kennis van en respect voor de basiswaarden van de democratische rechtsstaat

- Kennis over en respect voor verschillen en het uitgangspunt dat mensen in gelijke gevallen gelijk worden behandeld.
- Ontwikkelen van maatschappelijke competenties in samenhang met sociale competenties.
- De school zorgt voor een schoolcultuur die in overeenstemming is met de basiswaarden en creëert een omgeving waarin leerlingen gestimuleerd actief te oefenen met de omgang met en het handelen naar deze waarden.

Alle thema's worden doorlopend aangeboden. Per jaar stellen we één van de drie bovenste thema's centraal en meten we dit ook met een WMK kaart voor de kinderen.

Het laatste thema staat altijd centraal en wordt ook jaarlijks gemeten door de sociale veiligheidslijsten, Kindbegrip en indien nodig WMK.

KWALITEITSZORG

Kwaliteitszorg gaat over het bewaken en verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs. De kwaliteit van het burgerschapsonderwijs, hoort voor 'Bûtensprong' thuis in de algemene, brede kwaliteitszorg binnen de school. 'Bûtensprong' neemt het burgerschapsonderwijs dus mee in de gebruikelijke kwaliteitszorg. Met Schoolmonitor komt het vakgebied cyclisch aan de orde om te verbeteren en te borgen. Daarmee wordt het vakgebied Burgerschap ook meegenomen in het schooljaarplan en de schoolgids van de school.

Om tot een gedegen monitoring te komen en zo te evalueren op de behaalde doelen maken we gebruik van WMK kaarten. Zowel leerlingen als leerkrachten vullen deze in. De resultaten van deze kaarten vormen het uitgangspunt om evaluatie en nieuwe doelen in schoolmonitor te kunnen maken.

WMK - QUICKSCAN

In het verleden is er een quickscan uitgevoerd om inzicht te krijgen in de stand van zaken rondom het burgerschapsonderwijs op school. Deze quickscan is echter geruime tijd geleden afgenomen en sluit daardoor niet meer volledig aan bij de huidige situatie en ontwikkelingen binnen de school. Om het nieuwe beleidsdocument goed te kunnen evalueren en waar nodig verder aan te scherpen, zal de school aan het einde van het schooljaar opnieuw een quickscan uitvoeren. Op basis van de uitkomsten kan het beleid gericht worden bijgesteld en verder worden doorontwikkeld.

PROFESSIONALISERING

Als school willen we ons voortdurend verbeteren. Door cyclisch ons burgerschapsonderwijs te monitoren (lesobservaties, evaluatie met WMK en ontwikkelgesprekken) willen we gericht kijken waar professionalisering nodig is.

Voor de professionalisering maken we gebruik van:

- Kennis binnen ons netwerk intern begeleiders/ directeuren
- Expertisepunt Burgerschap
- Scholingen die worden gegeven

Doelen 25/ 26

- o Gezamenlijke visie ontwerpen en uitdragen met het team
- o Aanbod en leerdoelen in kaart brengen en activiteiten daaraan koppelen met afspraken als het gaat om registratie van het aanbod en behaalde doelen
- o Burgerschap is zichtbaar in onze school
 - Pedagogisch kader uitwerken in praktische acties
 - Brievenbussen
 - Leerlingenraad

Doelen 26/ 27

- De school heeft beter inzicht in de resultaten van het Burgerschapsonderwijs.
 - o Duidelijk hoe we evalueren op school-, leerkracht-, groeps- en leerlingniveau evalueren meten
- De school legt de verbinding tussen Burgerschapsonderwijs en de ouderbetrokkenheid
 - o Ouders weten hoe wij aandacht besteden aan Burgerschapsonderwijs
 - o Ouders zijn zich bewust van hun rol bij Burgerschapsonderwijs
- De school heeft duidelijk in beeld waar in het team behoefte is aan ondersteuning of scholing om het Burgerschapsonderwijs goed te kunnen geven.
 - o De school heeft daarop aansluitend een duidelijk plan hoe zij dit faciliteren.
 - o